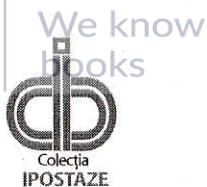

LBRIS

Editura NEUMA
Strada Carpați nr. 28
Dej, județul Cluj

Editor: Andrea H. Hedeș
Copertă și DTP: Gelu Iordache

Corectura / Korrektur:
Fartein Th. Øverland

Hoinar printre flori de foc = Vandrer blant ildblomster:
antologie lirică bilingvă româno- norvegiană /

Ion Cristofor; trad. în lb. norvegiană:

Raluca-Daniela Duinea; corectură: Fartein Th. Øverland.

Dej : Neuma, 2025

Conține bibliografie

ISBN 978-630-357-004-4

I. Cristofor, Ion (antolog.)

II. Duinea, Raluca-Daniela (trad.)

III. Øverland, Fartein Th. (corect.)

821.135.1

Ion Cristofor

HOINAR PRINTRE FLORI DE FOC

VANDRER BLANT ILDBLOMSTER

Antologie lirică bilingvă
româno-norvegiană

Traducere/ Oversettelse:
Raluca-Daniela Duinea

Editura
NEUMA
2025

CUPRINS

INNHOLD

PREFAȚĂ	5	FORORD	15
---------	---	--------	----

Volumul *Peștele de sticlă* (2024 - *Glassfisken*)

Ca o maree	26	Som tidevann	27
Cerșetorul	28	Tiggeren	29
Peștele de sticlă	30	Glassfisken	31
Privighetoarea	32	Nattergalen	33
Ochii verzi	34	De grønne øynene	35
Noapte senină	36	Klar natt	37
Toamnă	38	Høst	39
Mihai Eminescu	40	Mihai Eminescu	41
Vrăbii	42	Spurver	43
La indigo	44	Av samme slag	45
Ceață	46	Tåke	47
Strada pustie	48	Den tomme gaten	49
Orbit de dragoste	50	Blendet av kjærlighet	51
Îngeri rătăciți	52	Fortapte engler	53
În Turcia	54	I Tyrkia	55
Doar rugăciunea	56	Bare bønnen	57
Luna	58	Månen	59
În pragul toamnei	60	På randen av høsten	61
Un câmp cu maci	62	Et felt av valmuer	63
Luna albastră	64	Den blå månen	65
Versurile din tinerețe	66	Verselinjene fra ungdommen	67
Noiembrie	68	November	69

O familie de pietre	70	En familie av steiner	71
Greierele	72	Sirissen	73
Eva	74	Eva	75
Pâlcu de fagi	76	Bøkelunden	77
Spinul	78	Tornen	79
Adevărul are o mie de guri	80	Sannheten har tusen munner	81
Unchiul Vasile	82	Onkel Vasile	83
Cineva umblă pe ape	84	Noen går på vannet	85
Porțile nopții	86	Nattens porter	87
Un făflâit de lilieci	88	Flagrende flaggermus	89

Volumul *Cina pe mare* (1988) - *Middagen til sjøs*

Priveliștea unui mestecăcn pe o culme	92	Landskap med en bjørk på en åsrygg	93
Ciocărlia	94	Lerka	95

Volumul *Marsyas* (2001) - *Marsyas*

Poem siberian	98	Et sibirsk dikt	99
Precum rândunelele	100	Som svalene	101

Volumul *O cușcă pentru poet* (2007) - *Et bur til poeten*

Poezia	104	Diktet	105
Nord	106	Nord	107
Noapte cu greieri	108	En sirissnatt	109

Volumul *Cine a dat foc Romei* (2010) - *Hvem satte Roma i brann*

Tablou de iarnă	112	Vintermaleri	113
-----------------	-----	--------------	-----

Volumul *Geamantanul de sticlă* (2011) - *Glasskofferten*

Fluturele	116	Sommerfuglen	117
Borcanul cu nori	118	En krukke med skyer	119

Volumul *Orchestra de jazz* (2012) - *Jazzorkesteret*

Scribul	122	Skriveren	123
Un fluture	124	En sommerfugl	125
Orchestra de jazz	126	Jazzorkesteret	127
Un inger sau un ghețar	128	En engel eller en isbre	129

Volumul *Nopți de jazz* (2015) - *Jazzkvelder*

Ploaia	132	Regnet	133
Prin mireasma	134	Gjennom duften	135

Volumul *Viața de rezervă* (2017) - *Reserveliv*

Bună dimineața	138	God morgen	139
----------------	-----	------------	-----

Volumul *Poeme canibale* (2021) - *Kannibaldikt*

Creion de toamnă	142	Høstens blyant	143
------------------	-----	----------------	-----

Este autor al numeroaselor volume de poezie, cărți de eseuri, critică și istorie literară, interviuri și traduceri. A colaborat la diferite dicționare de literatură, dintre care amintim *Dicționarul scriitorilor români* și *Dicționarul general al literaturii române*. Ca traducător a tradus din operele scriitorilor Takashi Arima (1931-2022), Alain Petre (1950-1999), Philippe Jones (1924-2016), Liliane Wouters (1930-2016) și mulți alții. Pentru activitatea culturală și editorială i-au fost acordate premii precum Premiul pentru publicistică al Universității din Freiburg (Germania, 1996); Premiul pentru poezie al revistelor *Convorbiri literare* (2016), Medalia de argint *Terra sancta* și titlul de *Omul anului* (Israel, 2017); *Acolada* (2019), *Mișcarea literară* (2019); Premiul *Opera Omnia* al revistei *Nord literar* (2024); Premiul pentru critică „MITTELEUROPA” (2024); Premiul *Naji Naaman* pentru întreaga operă (Liban, 2025).

RALUCA-DANIELA DUINEA

Cluj-Napoca, august 2025

Forord

Den tospråklige rumensk-norske diktantologien *Vandrer blant ildblomster* er en litterær premiere fordi diktene til Ion Cristofor er oversatt til norsk for aller første gang. Antologiens tittel hen-spiller både på de høyrøde valmuene som dikteren ofte fremkaller, og på gnistene eller de små partiklene skutt ut fra skytevåpen. Den norske tittelen fanger opp den andre betydningen av syntagmet, som er en metafor for det norske sammensatte ordet, *ildblomster*.

Diktene i denne antologien er hentet fra diktsamlingen *Glassfisken* (2024, m.o.) og fra antologien *Skyprisvinneren* (1982-2021, m.o.), som ble utgitt i 2022, og som blant annet inneholder de følgende diktsamlingene hvor resten av diktene i denne antologien er hentet fra: *Middagen til sjøs* (1988, m.o.), *Marsyas* (2001), *Et bur til poeten* (2007, m.o.), *Hvem satte Roma i brann* (2010, m.o.), *Glasskofferten* (2011, m.o.), *Jazzorkesteret* (2012, m.o.), *Jazzkvelder* (2015, m.o.), *Reservoeliv* (2017, m.o.) og *Kannibaldikt* (2021, m.o.).

De utvalgte diktene har ikke rim og de fleste er ordnet i strofer og er korte. På den ene siden inneholder noen av diktene tunge, ordrike og ofte surrealistiske metaforer som minner mer om

eldre, norsk modernistisk poesi fra mellomkrigs-tiden. På den andre siden har noen av diktene et klart budskap som minner om enkelheten sett fra et skandinavisk perspektiv eller det såkalte begrepet *nyenkelhet* som ble brukt i norsk litteratur av den norske nåtidsdikteren Jan Erik Vold (f. 1939). Dette begrepet er analysert i detalj i min doktorgradsavhandling *The Poetry of Jan Erik Vold and the Norwegian Lyric Modernism in the 1960s* (2018), utgitt av forlaget Casa Cărții de Știință, i samlingen *Nordica*. Den skandinaviske enkelheten defineres der i nær tilknytning til den norske livsstilen som jeg fikk anledning til å oppleve da jeg var stipendiat ved UiT og ved andre universiteter i Norge. "Ordet som passer best og som kan brukes for å tolke dette begrepet, er enkelheten, ikke oppfattet som fattigdom, men som en type enkelhet og en måte å se tingene på en enkel måte som ser uvirkelig ut. Likevel kan enkelhet som oftest være det samme med komfort og rikdom i denne nordlige delen av Europa" (Răduț 2018: 179, m.o.)¹.

Dumitru Chioaru (f. 1957), poet og litteraturkritiker, understreker at "Ion Cristofor er en

¹ „Thus, the most suitable word that can be used in order to define this concept is simplicity, but not in the sense of poverty, rather, as a type of simplicity and a way of seeing all the things in a simple manner that appears to be unreal. However, most of the time, simplicity can be the equivalent of comfort and wealth in this Northern part of Europe”.

senmodernist blant 80-tallsgenerasjonens post-modernister, som fortsatt tror på en poesi med metafysisk innhold i den beste orfiske tradisjon. Det er ikke polarlysofisme, men skumringsorfisme, og den har med en prests alvorlighet når det gjelder sjelelige følelser preget av samtidsmenneskets pre-apokalyptiske måte å tenke på og sensibilitet" (i bind *Developări în perspectivă*, 2004, m.o.).

De 32 utvalgte diktene fra diktsamlingen *Glassfisken* (2024) skildrer hvordan det lyriske jeget, som ofte er fanget i hverdagens kjas og mas, klarer å gjenvinne sin sinnsro og ofte finner en middelvei, en vei til frelsen, med referanser til natur, Gud og kjærlighet. Tittelen, *Glassfisken*, hvor de fleste av diktene er hentet fra, gir innsikt til et dekorativt symbol fra den kommunistiske perioden, som ble satt på ulike møbler i huset. Poeten Lucian Scurtu (f. 1954) sier at "selv om det strukturelt sett er en blanding av byliv & landlighet, oppfattes naturens avatarer, sammen med dens hektiske og plagsomme dynamikk, som en muntlig samtalepartner, [...], med hasler på bakken, de visne buskene, de høstlige lindetrærne, slangen gjemt under det tørre gresset, de rastløse sirissene, i en harmonisk, stimulerende kommunikasjon som gir til en innesluttet person den nødvendige beskyttelsen og roen" (tidsskriftet *Scriptor*, s. 70, 2025, m.o.). Ion Cristofor skaper flere univers, flere verdener, ved hjelp av forskjellige

litterære virkemidler som metaforer, sammenligninger og personifiseringer. På den måten klarer han å skape visuelle og auditive bilder med en uttrykksfullt og kunstnerisk særpreg. Dikteren, forfatteren og essayisten Ruxandra Cesereanu (f. 1963) mener at "Ion Cristofor bruker fantasien som sin poetisk form, men det er en stilisert og omstendelig fantasi. Han utvikler ikke en ubehagelig fantasi, fantasien hans er verken leken eller ekstravagant, men en dypt oppfatningsbasert fantasi" (i *Deliruri și delire*, 2000, m.o.).

I den samme diktsamlingen tenker dikteren på "Nattergalen" som "nekter å synge mer", "kvinnen med de grønne øyne / som han elsket i sin ungdom". Med diktet "Verselinjer fra ungdommen" skaper dikteren en ekte *ars poetica*, der han reflekterer over sitt eget litterære verk på en unik og grotesk måte. Det er ikke tilfeldig at diktet "En familie av steiner" også ble valgt ut til denne antologien. Det skaper et visuelt bilde av en oppbygd haug av stein eller en *varde*. Den norske turistforening bruker steiner til å veilede turister på ulike fjellstier, og de er også nært knyttet til lokale tradisjoner i ulike områder, der de ble brukt i begravelsesseremonier.

En annen ting som bør fremheves, er at dikteren presenterer berømte skikkelser i rumensk litteratur og henviser til tyrkisk litteratur og amerikansk kultur på en indirekte måte, som viser til begrepet multikulturalisme i en sammenheng

preget av toleranse og gjensidig respekt. I diktet "Mihai Eminescu" (1850-1889) henviser han til den store rumenske poeten, men også til den berømte litteraturkritikeren Titu Maiorescu (1840-1917). Et annet dikt handler om den amerikanske drømmen, med fokus på Los Angeles og McDonald's, mens diktet "I Tyrkia" er dedikert til den tyrkiske poeten Ayten Mutlu (f. 1952). Selv om det ikke er noen direkte henvisninger til norsk litteratur og kultur, er tematikken også brukt i moderne norsk lyrikk, med vekt på kontrasten mellom de urbane og landlige landskaper der naturen spiller en viktig rolle. I tillegg til dette minner titlene på diktsamlingene *Jazzorkesteret* (2012) og *Jazzkvelder* (2015) om den norske nåtidsdikteren Jan Erik Vold en sentral lyriker i norsk litteratur i 1960-årene. Vold er en talentfull *performer*, som ofte framfører diktene sine til jazz- og bluesmusikk sammen med kjente jazzmusikere fra Norge og resten av verden, deriblant Jan Garbarek (f. 1947), Egil Kapstad (1940-2017), Jon Ivar Christensen (1943-2020), Chat Baker (1929-1988) og mange andre. Tittelen på den tospråklige antologien, *Briskeby blues*², er også tittelen på

²Vold, Jan Erik. 2023. *Briskeby blues. Antologie bilingvă de poezie norvegiană-română (Tospråklig norsk-rumensk diktantologi)*, oversettelse fra norsk av Raluca-Daniela Duinea, Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, i samlingen *Nordica*, 432 s. Diktene hans ble for første gang oversatt til rumensk.

et musikkalbum som består av 14 dikt som er lest opp av Vold, akkompagnert av jazzmusikk. Albumet ble utgitt på vinyl i 1969 og på CD i 1995.

For å vende tilbake til Ion Cristofors poesi, Lucian Scurtu påpeker at "selv om han ikke ønsker å være profet i sin ensomhet, appellerer forfatteren til tegn og råd fra guddommelige skikkelser, som Gud, Jesus Kristus, engler, magus, Messias, [...]" (tidsskriftet *Scriptor*, s. 70, 2025, m.o.). Dessuten bør det påpekes at dikteren nevner menneskets endelikt flere ganger og presenterer døden som en vanlig forekomst, uten å dramatisere det, uten å vekke frykt. Dikteren bringer døden i fokus på en fin måte, og setter stor pris på alle stilistiske virkemidler i teksten ved hjelp av en medfødt dikterevne. Det Lucian Scurtu sier, forsterker alt som har blitt sagt her nemlig at "Ion Cristofor bekrefter, for hver bok han gir ut, sin ærefulle status som skyprisvinner"³ (tidsskriftet *Scriptor*, s. 70, 2025, m.o.).

To dikt ble valgt ut fra diktsamlingen *Middagen til sjøs* (1988). "Landskap med en bjørk på en åsrygg" er et dikt som har i fokus en bjørk, et velkjent tre i Skandinavia, særlig i Norge. Bjørken er brukt til oppvarming av hus og holder godt på varmen, bjørkebarken brukes i bygg og anlegg, særlig til takteking, og bjørkesaften brukes til sirup og saft. Treet er lett å bearbeide og brukes

³Henvi sning til tittelen *Skyprisvinneren* (1982-2021, m.o.).

i kunsthåndverk. Bjørken er ofte omtalt i norsk litteratur, blant annet i romanen *Er hun din?*⁴ av Nils-Øivind Haagen sen, der forfatteren nevner hengebjørken flere ganger i romanen sin. I tillegg til den klassiske hvitbarkedede bjørken, finnes det dessuten to andre arter i Norge: dvergbjørk og hengebjørk.

Fra diktsamlingen *Et bur til poeten* (2007) har det blitt hentet tre dikt nemlig "Nord", "Diktet" og "En sirissnatt". "Vintermaleri" hentet fra diktsamlingen *Hvem satte Roma i brann* (2010) fremstiller et vinterlandskap der dikteren, ikke for første gang, forbinder vinteren og snøfallet med døden. Månen ser også ut å være til stede hele tiden i dette landskapet, der døden igjen fremstilles som en naturlig del av menneskets tilværelse. Fra *Glasskofferten* (2011) er det hentet to dikt: "Sommerfuglen" og "En krukke med skyer". Fra diktsamlingen *Jazzorkester* (2012) har fire dikt blitt valgt ut, og de skaper unike visuelle bilder, med utgangspunkt i sommerfuglens skjørhet og finesse – den ser ut til å danse til jazzmusikken. Diktet kulminerer med den imponerende arktiske isbreen som gir leseren en følelse av avstand og kulde.

Den tospråklige rumensk-norske diktantologien *Vandrer blant ildblomster* inneholder 50 dikt

⁴Haagen sen, Nils-Øivind. 2023. *E a ta? (Er hun din?)*, oversettelse fra norsk av Raluca-Daniela Duinea, Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, i samlingen *Nordica*, 232 p.

hentet fra ti diktsamlinger. Den kan betraktes som en kulturell bro mellom rumensk og norsk litteratur, og på den måten har Ion Cristofors "orfiske poesi" blitt introdusert i det skandinaviske kulturområdet. Filologen og litteraturkritikeren Mircea A. Diaconu (f. 1963) mener at Ion Cristofor er "en poet som ikke lenger trenger noen gjenkjennelser, og som fokuserer seg på diskresjon, angst og alvor, og som forandrer diktet til et rom for sin egen beskrivelse og sin egen lidelse. Til poeten står melankoliens ekstatiske notater igjen" (i *Atelierele poeziei*, 2005, m.o.).

Jeg vil rette en oppriktig takk til poeten Ion Cristofor for den muligheten han har gitt meg, til førstelektor Fartein Th. Øverland ved USN (Universitetet i Sørøst-Norge) for hans grundige lesning og språklige gjennomgang av diktene og ikke minst til familien min for all støtte.

*

Ion Cristofor ble født 22. april 1952 i Geaca (Cluj fylke), i en bondefamilie. I 1976 avla han eksamen ved Det filologiske fakultetet i Cluj med spesialisering i rumensk og fransk. I 2001 tok han doktorgrad i filologi med doktorgradsavhandlingen *Aron Cotruș mellom opprør og bønn*, utgitt av Casa Cărții de Știința i 2003. Han debuterte som forfatter i det litterære tidsskriftet *Familia* i 1969. Han var sjefredaktør for de litterære tidsskriftene *Echinox* (fra 1974 til 1976), *Tribuna*, *Bucovina lite-*

rară, *Cetatea culturală*, *Orașul*. Siden 2021 har han vært sjefredaktør for tidsskriftet *Conexiuni Culturale* (Cleveland, Ohio, USA). Diktene hans er oversatt og publisert i tidsskrifter og antologier på over 20 språk. Han har skrevet en rekke diktsamlinger, essaysamlinger, litteraturvitenskaplige bøker og litteraturhistorier, intervjuer og oversettelser. Han har samarbeidet med flere litterære ord-bøker, blant annet *Dicționarul scriitorilor români* og *Dicționarul general al literaturii române*. Han har også gjendiktet litterære verk til rumensk blant annet av Takashi Arima (1931-2022), Alain Petre (1950-1999), Philippe Jones (1924-2016), Liliane Wouters (1930-2016) og mange andre. For sin kulturelle og redaksjonelle virksomhet har han mottatt en rekke litteraturpriser, blant annet Journalistprisen ved Universitetet i Freiburg (Tyskland, 1996); Poesiprisen tildelt av de litterære tidsskriftene *Convorbiri literare* (2016); sølvmedaljen *Terra sancta* og tittelen *Årets person* (Israel, 2017), *Acolada* (2019), *Mișcarea literară* (2019), *Opera Omnia*-prisen tildelt av tidsskriftet *Nord literar* (2024) og "MITTELEUROPA"-kritikerprisen (2024); *Naji Naaman*-prisen for forfatterskapet som helhet (Libanon, 2025).

RALUCA-DANIELA DUINEA
Cluj-Napoca, august 2025

Ca o maree

Vine seara
și poeziile
se retrag
ca o maree de sânge
în dicționare

Som tidevann

Kvelden kommer
og diktene
trekker seg tilbake
som tidevann av blod
inn i ordbøker

Cerșetorul

Stă așipit sub un zid
cu mâna întinsă.
Picăturile de ploaie
cad
ca bănuți de argint.

Tiggeren

Han ligger og slumrer mot en vegg
med utstrakt hånd.
Regndråper
faller
som sølvmynter.

Peștele de sticlă

În sufrageria mătușii
pe o dantelă făcută de mâna ei
un pește de sticlă roșie
ascultă mereu
aceleași știri de la televizor
cu politicianii ce ne promit
marea cu sarea.

Luată de val
mătușa mea crede și ea că într-o zi
peștele va începe să înoate.

Glassfisken

I min tantes stue
på en brodert knipling hun har laget for hånd
lytter alltid
en rød glassfisk til
de samme nyhetene på TV
med politikerne som
slår på stortrommen.

Min tante har blitt tatt av strømmen
og tror også at en dag
vil fisken begynne å svømme.

Privighetoarea

Cineva vrea să bată vântul în cuie
după ce
iată
umbrele serii tocmai au fost crucificate
pe zidurile roșii ale orașului.

Doar bunul Dumnezeu știe de ce
privighetoarea prin crânguri
refuză să mai cânte.

Nattergalen

Noen vil spikre opp vinden
etter at
se her
kveldsskyggene har nettopp blitt korsfestet
på de røde bymurene.

Bare den gode Gud vet hvorfor
nattergalen nektet å synge
inne i skogholtene.